

BATASUNERAKO HIZTEGIA

ATARIAN

Arantzazu-ko batzarreko erabakiak, erabatekoak izanik, bana-banako erabaki xe-heagoak behar dituzte izan ondoren. Hizkuntza idatziaz mintzatu ginan han, batez ere, eta hizkuntza idatzi horretan erdietsi behar gendukean batasunaz. Eta hizkuntza idatziaren batasuna, gurearena beste zein-nahirena bezanbat, azaletik hasten da: hots, idazkeratik edo ortografiatik.

Ba dugu beste hauzirik, batasun bidean abiatu geranez gero, larriagorik agian eta gaitzagorik ere bai, baina ez, guk uste premiazkogorik. Horrexegatik bada, han hartu ziren erabakiak nolarebait mamitzeko eta gatzatzeko, legezko iruditu zitzaigun zenbait hitz-zerrenda prestatzea, nolako hitzen forma eta grafia erabili behar litzakean azaltzeko, gure iritiz behintzat.

Hau duzu lehena, hitzik usatuenak eta hedatuenak, hizkuntza idatziari dagokionez, biltzen dituenak. Ba dakigu behar baino gehiago baztertuko genituela; ba dakigu ere sartu behar ziren zenbait ez ditugula, noski, sartu. Huts horiek, ordea, ez dugu uste larriegiak izan ditezkeanik. Hurren datozen zerrendatan izango bait-da leku okerrak zuzentzeko eta hutsarteak betetzeko.

Hemen hitzen formaz ari gera, soil-soilik, ez hitzen erabileraz: hitz batek aurre-aldean nahiz erdian *b* bat behar lukean ala ez, *s*-kin idatzi behar litzakean ala ez, azkeneko *-a* berezkoa duen ala erantsia, *-o* duen bukaeran ala *-u*, eta abar. Hauek dira, huts-hutsik, zerrenda hauetan ukitu nahi ditugun gaiak. Zein hitz erabili behar diren, eta nola erabili, ardurazko gaia da, noski, eta guztioi dioakiguna, baina poliki-poliki, urratsez urrats doana urrtuaitago heltzen omen da maiz aski presaka eta lehiatuki debilena baino. Eta, batik bat, oinharrietarik hasi behar, etxea eraikiko baldin bada.

Hitz bi, azkenik, erabili den idazkerak zer adierazi nahi duen agertzeko.

1. Osorik idatzirik ez daudenak, honela baizik *ot-*, *sat-* etc... ez dira hitzak, hitz-zatiak baizik, hitz elkartuen hasieran maiz agertzen direnak; bere eskuko hitz osoa *sagu* da, beraz, baina *sat-*, *satandera*, *satarte*, *satitsu* eta beste batzuetan agertzen den *sagu*-ren euskal-ordezko egokia.

2. Letra bat parentesis-arteaz ezartzen dugunean, bitara idatzi ditekela adierazi nahi dugu: *sasoi*, nahiz *sasoin*, esate baterako. Ba dakigu hobe ditzakeala beti

izkribu-modu bakarra izatea, baina ez dugu indarrrik aski aurkitu ez gure baitan ez gure inguruan ohiturak eta usuarioak erabaki beharko dituen puntuak geure buruz gogor eta zorrozki erabakitzeko.

3. Bi forma, bata bestearen ondotik, jartzen ditugunean berdintzat jotzen ditugu, pisu eta balio berekotzat, biak azpi-aldeko lerroz markatuak doazenean: *sebi* eta *sein*; *zibi* eta *ziri*. Ez, ordea, aurrena markatua eta ondokoa markarik gabe agertzen direnean: bata, lehena eta markatua noski, hobestekoa da horrelakoetan: adibidez: «*soro*, solo» («*soro*» hobe «*solo*» baino).

4. Hitz-forma edo aldaera horiek leku berean ez datozenean, *hiri* eta *uri* bezala, «ik.», hau da, «ikus» batek zuzentzen du irakurlea batetik bestera. Baina, entzun ongi, «ik.» hori, balio batekoak uste ditugunean bakarrik daramate biek; bestela, xumeenak, mendekoak darama soilik «ikus»; gailenenak, nagusiak, ez. Adibidez: «*solo*, ik. *soro*» («*soro*», «*solo*» baino hobea dala esan nahi du).

5. Izan ditezkean dudak garbitzeko, zalantzako hitzaren ondoan beste hitz bat jarri da, edo adibide bat: *ai* (deihadar) *abi* (janari), *ar* (emea ez dena), *bar* (zool.).

Zerranda hau eta honen ondoren etorriko direnak, diogun azkenik, ez dira inolazko maisukeriak eraginak; gure jakinduria urriak ez digu oinik ematen besteren irakasle bihurtzeko. Horrelako zer bait egiteko zegoen, eta luzamendurik gabe egiteko gainera, gure hizkuntzak iraungo baldin badu, eta lanean hasi gera haurra lehen urratsak egiten hasten den bezala, hala-hola eta ahal bezala. Hasiak egina omen dirudi ordea, Bizkaiko esan zaharrak dionez, eta oraingoa aurreratzeko, ugaltzeko eta hobetzeko asmoetan hasi gera, ahal dezakegun mailaraino lanean ekiteko asmoetan.

aha-, ik. aho	abiatu	hagin (Bot.)
ahaide	abisatu	agindu
ahal	aburu	agiri, ageri
ahalke	abuztu	hagoan (orekan)
ahantzi, ahaztu	ada-, ik, adar	agonia
ahardi «(zerri) eme»	adabatu	agor
ahari	adar, ada-	agudo
aharrausi	adats	agur
ahate	adierazi	agure
haati, (halare)	adin	ai (deihadar)
ahaztu, ahantzi	adio	ahi, (janari)
abade	adiskide	ai (h) en
habaila	aditu	ai (h) er
abantail (a)	aditz	hain
abar	adoratu	ainara, enara
abarka	adreilu	aingeru
habe	afari, afal-	aingira
abel-, ik. abere	haga	aingura
abendu	ager-, ik. agertu	aintzin, ik. aitzin
aberats	ageri, agiri	aintzira
abere, abel-	agertu, ager-	aipatu
aberri	agian	aire
habia, kabia	hagin (aboan)	aisa, aise

aita	almute	har (Zool.)
aitortu	alor	har, <i>ik.</i> hartu
a(h)itu, akitu	altxatu	(h)aragi, (h)arat-
haitz	haltz (Bot.)	aran (Bot.)
aitzaki, <i>ik.</i> atxakia	altzairu, -eiru	haran (<i>ibar</i>)
aitzin <i>ainizin</i>	altzo	arantza, -tze
(h)aitzur	alu	(h)arat-, <i>ik.</i> (h)aragi
(h)aize	ama	arau
(h)aizkora	hama-, <i>ik.</i> hamar	arazi, erazi
a(h)izpa	amagiarreba, -ginarreba	arbaso
akabatu	habar, hama-	(h)arbi
akats	amarau(n)	arbola, -e
aker	amarra	ardagai, ar dai
aketz	amarru	ardan-, <i>ik.</i> ardo
akitu, a(h)itu	amets	ardi, art-
akuilu	ametz	ardit
akusatu	amildu	ardo, <i>arno</i> , ardan-
ala (<i>edo</i>)	amore-, -rio (<i>amore eman</i>)	ardura
ala- (<i>ala Jainkoa t. a.</i>)	(h)amu	are (<i>gebiago</i>)
hala (<i>gisa hartan</i>)	amuarrai(n)	are (<i>tresna</i>)
alaba	han	harea (<i>ondar</i>)
alaba	anaia	aretze, -txe
alabaina	and(e)re	argal
halaber	handi, <i>baundi</i>	argi, art-
alai	andura (Bot.)	argudio, -rio
alanbre	animalia, alimale	ari (<i>jardun</i>)
alargun	(h)anitz	hari (<i>josteko</i>)
alatu	hanka	harik eta
alba-, albait- (<i>aditz-aurrean</i>)	antolatu	haril
albi(ri)ste	antsi(a)	arima
albo, <i>ik.</i> alde	antz	arin
alda- <i>ik.</i> alde	antzara, -era	haritz
aldamio	antze (<i>trebe</i>)	arka
aldapa	antzo (<i>arau</i>)	arkitu, <i>ik.</i> aurkitu
aldare	antzu (<i>ume gabeko</i>)	arku
aldats	aho, aha-	arlote
aldatu	ahotz	harma
alde, alda- (<i>aldaketa</i>)	apain	armiarma
alde, albo (<i>hurbil</i>)	apaiz, <i>apez</i>	arnegatu, <i>ernegatu</i>
alde, <i>talde</i>	apal	arno, <i>ik.</i> ardo
aldi	apartatu	(h)aro
ale	apez, <i>ik.</i> apaiz	(h)arotz
alegera, -e	apiril	harpoi(n)
alegia	apo	arrai (<i>alegera, amultsu</i>)
alfer	apostolu	arrai(n), arran-
alimale, <i>ik.</i> animalia	apostu, apustu	harramaska
alkar, <i>ik.</i> elkar	apur	arran-, <i>ik.</i> arrai(n)
alkate	apustu, apostu	arrano
alki, aulki	ar (<i>emea ez dena</i>)	harrapatu
		arras

arrastelu	atertu	aztura
arrats	atorra	azukre
arrau(l)tza, -tze	hats	ba
arrau(n)	atsegin	ba- (<i>baldin ba-</i>)
arraz	atsekabe	baba
arrazoi(n)	atso	bada
arreba	atun	bahe
arren	atxakia, <i>aitzaki</i>	baga
arrenkura, -gura	hatz	bago, baga-
harri	atzapar, <i>aztapar</i>	bai
arrimatu	atze (<i>arrotz</i>)	bahi
arrisku, <i>irrisku</i>	atzo	baina
harro	hau (<i>hemen dagoena</i>)	baino
arroka (<i>baitz</i>)	ahul	bainu
arropa	a(u)lki	baizik
arrosa	aunatu, <i>ik. unhatu</i>	bakan
arrosario	haundi, <i>ik. handi</i>	bakar
arrotz	ahuntz	bake
arrun	ahur (<i>esku-barren, -naba</i>)	bakoitz
art-, <i>ik. ardi, argi</i>	haur (<i>ume</i>)	bala
arta-, <i>ik. arte, arto</i>	aurkitu, <i>arkitu</i>	balaku
arte (<i>erdi-alde</i>)	aurten	balantza
arte, arta- (<i>Bot.</i>)	aurtiki, jaurtiki	baldres
artez	ausart	baldin
artikulu	ausiki	balea, balen-
arto, arta-	hausko, <i>ik. hauspo</i>	balezta
hartu	(h)ausnar, (h)ausnaur	baliatu
hartz	hauspo, <i>hausko</i>	balio
artzai(n), artzan-	hautatu	baltsa
asaldata	hauts	baltsamo
ase	hautsi	bandera
haserre	hauzi	bapore
hasi	(h)auzo	baranda
aska	axola	baratxuri
aski	axuri	baratza, -tze
asko	aza	bar(a)ur
asmatu	azal	bare (<i>Fisiol.</i>)
aspaldi	azaro	bare (<i>Zool.</i>)
aspertu	azeri	barkatu
aspil	bazi	barra
asta-, <i>ik. asto</i>	(h)azienda	barrabil
asti	azkar	barreiatsu
astigar	azkon	barren
asto, asta-	azote	barrena
asu(i)n, ausin	azpi	barrika
ata-, <i>ik. ate</i>	aztal	bart
atabal	aztapar, <i>ik. atzapar</i>	bartz
ate, ata-	(h)aztatu	baso, basa-
atera	azti	bat
	aztore	batel

batu	berri	birjina
bataiatu, bateiatu	bertso, -u	birla
batzuek, batzu	bertute, <i>birtute</i>	birtute, <i>ik.</i> bertute
bazka	bertz, pertz	biru
bazkari, bazkal-	besa-, <i>ik.</i> beso	bista
Bazko	beste, bertze	bitarte
bazter	besarkatu	bitika, pitika, -na
behar	beso, besa-	bixika
bcharri, belarri	besta	bitxi
behatz	bete	bihur
behaztopa	beti	bihurri
behazun	bezain	bizar
bedei(n)katu, benedikatu	bezala	bizi
bederatzi	bezpera	bizio
bedere(n)	beztitu	bizkar
behe, behere	bi, bida	bizkor
begi, bet-	bihar	biztu, piztu
begira	biharamun	bohatu, bu(h)a-
behi	Lida-, <i>ik.</i> bide	bola
behin	bidali	bolada
beila	bide, bida-	boltsa
behintzat	bider	bonbil(a)
beita	biga	borda
bekain	bihi	borla
bekaitz	bikain	borondate
bekatu	bikario	borrero
bekoki	bike	borrai(n)a, -oina
bela	Likor	borroka, burruka
belar, bela-	biku, piko	bort
belarri, beharri	bil-, <i>ik.</i> bildu	bortitz
belaun	bilatu	bortxa
beldur, <i>bildur</i>	bilau(n)	bortu
bele	bildots	bost, bortz
beltz	bildu, bil-	bota
benedikatu, bedei(n)katu	bildur, <i>ik.</i> beldur	botoi(n)
benta	billi-, <i>ik.</i> birigarro	ba(t)z, <i>ik.</i> poz
benturaz, menturaz	bilo	boz(a)
bentzutu	biloba	branka
behor	bilur	breska, <i>ik.</i> beraska
ber-, bir-	biluzi	brida
bera, beratz	bihotz	bu(h)a-, <i>ik.</i> bohatu
berandu, berant-	biper	bular
beraska, <i>breska</i>	bipi	bulkatu, bultzatu
beraz	birra	burasoak, gurasoak
berde, <i>ferde</i>	birao	burdina, burdin-
berdin	biribil	burla
bere, <i>ik.</i> ere	birigarro, bili-	burruka, borroka
berchala	birika, -ki	burrumba
berezi	birixi	burrunzali
bero		buru

bururdi	hebaindu	eltze
buruzagi	ebaki	elur
busti	ebanjelio	ema-, <i>ik.</i> eme
butz, <i>ik.</i> putz	ebatsi	eman
butzu, <i>ik.</i> putzu	ebili, <i>ik.</i> ibili	emazte
buztan	edan	eme, ema-
(b)uztarri	hedatu	hemen
buztin	hede	emeretzi
	eder	enara, ainara
damu	ediren, idoro	ene
danba	cdo	enga(i)natu
dantza	hedoi, <i>ik.</i> hodei	enperadore
daraturu	e(d)uki	enplegatu
dardai	hega-, <i>ik.</i> hegal	entseiatu, saiatu
dardara	hegal, (<i>b</i>)ego, hega-	entzun
dardo	egarri	eho
dastatu	hegazti(n)	ehortzi
deabru	hegi	epe
debeku	egia	epel
dei	egin	eper
dei(h)adar	(h)ego, <i>ik.</i> hegal	erabaki
deitura	hegoa	erabili
denbora	egon	eragin
denda	egosi	eragotzi
desegin	egotzi	eraiki
desiratu	egun, egu-	erakatsi, <i>ik.</i> irakatsi
deus	egur	erakutsi
dilindaka, -dan	eguzki, <i>ik.</i> iguzki	eraman, <i>eroan</i>
dina	ei(h)ar, <i>ik.</i> ihar	era(u)ntzi
diru	ehizi, ihizi	era(u)si
distira	ekaitz	erantsi
diti, titi	ekarri	erauntsi
dohai(n), doha-	ekin	erauzi
dobera	hel-, <i>ik.</i> heldu	erazi, arazi
doi	elbar, <i>ik.</i> herbal	eraztun
doilor	elder	herbal, <i>elbar</i>
dolare	heldu	erbi
dolore	ele	erdera, erdal-
dolu	elefante	erdi
done	element(u)	herdoil
dorpe	elgar, <i>ik.</i> elkar	ere
dorre	elger, <i>ik.</i> ergel	eredu
dotore	eli	erein
duda	eliza	eremu
dukat	elkar <i>elgar, alkar</i>	herenegun
dupa	elkor	herensuge
dupina	elorri	eresi
	eltxo	er(e)tz
ea	eltzaur, <i>intxaur</i>	ergel, <i>elger</i>
cha, <i>ik.</i> cho		

eri	errun	ezkata
herio	esan, erran	ezkel
heriotze, -tza	hesi	ezker
critzi, <i>ik.</i> iritzi	eska(i)lerak	ezki
erle	eskaini	ezkila
erloio, erloju	eskalapoi(n)	ezko
ermitau(n)	eskas	ezkondu
ernari	eskatima	ezkur
erne	eskatu	ezkutari
ernegatu, <i>ik.</i> arnegatu	esker	ezkutu
ero	eskola	ezpain
eroan, <i>ik.</i> eraman	esku	ezpal
erori	eskui(n)	ezpata
erosi	esne	ezpel
errabia	espal	ezponda
erraiak	espartzu	eztainu
errain, <i>errein</i>	esperantza	eztarri
errainak	esposatu	ezteiak
erramu	estakuru	ezten
erran, esan	estali	eztera, geztera
errape	estatu	ezi
herratu	este, hertze	eztul
erraz	estimatu	hezur
erre	estre(i)na	fabore
erreal	estu, he(r)stu	falta
errefain, errefau	eta	faltsu
errege, erret-	eten(du)	fama
erregela	etorri	familia
erregina	etsai	fandango
errein, <i>ik.</i> errain	etsi	fantasia
erreka	etxe, etxa-	fardel
erremedio	etzan, <i>etzin</i>	fedo
errenta	etzi	ferde, <i>ik.</i> berde
errespetatu	etzidamu	feria, peria
erresumin	etzin, <i>ik.</i> etzan	ferra
erret-, <i>ik.</i> errege	euki, eduki	fidatu
erretor(e)	euli	fier, <i>pier</i>
errezibitu	eultzi	fin, (<i>akabantza, xede</i>)
herri	ehun	fin (<i>mebe, garbi</i>)
erro	ehun (<i>oibal</i>)	finkatu
erroitz	euri, <i>uri</i>	fits
erromeria	exemplo	flako
errota	ez	fraide, fraile
erruki, <i>ik.</i> urriki	ezagun, ezagutu	frango, franko
errumes	ezarri	fresko
hertsi, itxi	heze	frijitu
he(r)stu, estu	ezer	froga
ertz	hezi	fruitu
hertze, este	ezin	funts
	ezkaratz	

furia	gatilu	gogo, goga-
fusil	gatu, <i>katu</i>	gogor
	gatz	goi
gabe	gatzagi	goibel
gabi	gau	goilare, koilare
gai, <i>gei</i>	gaur	goipe, koipe
gailur	gauza	goiz
gain	gazi	golde
gaitz	gazta, <i>gazna</i> , gaztan-	golko
gaitzuru, -eru	gaztaina	gona
gaixo, gaizo	gazte	gonbidatu
gaizki	gaztelu	gopor
gaizo, gaizo	gazteria	gor
gaizto	gaztigu	gora
gako	gedar, gedarre	goraintzi
gal-, gari	gei, <i>ik.</i> gai	gorde
galant	gehiago	gordin
galdata	gela	gori
galdu	gelbera	goroldio, <i>ik.</i> oroldio
galeper	geldi	gorosti
galerna	gereta	gorotz
galga	gerezi	gorputz
galkatu	geriza	gorri
galtzak	gerla, gerra	gorringo
galtzarbe	gero	gorte
gamelu	gerren	gosari
ganbara, -bera	gerri	gose
ganibet	gertatu	gozo, goxo
gantz	gertu	gramatika
gantzutu	gesal	grazia
gapirio	geza	grina
gapoi(n)	geztera, eztera	gu
gar	gezur	gudu
garagar	giharre, ginarra	gupida
garai	gibel	gura
garba	gidatu	gurasoak, burasoak
garbi	gider	gurbitz
gardu	gili-, kili-	guri
garesti	giltz(a)	gurin, <i>ik.</i> urin
gari, gal-	giltzurin, -un	gurtu
garizuma	ginarra, <i>ik.</i> giharra	gurutze
garondo	ginbalet	gustu
garraio	ginda, ginga	guti, gutxi
garranga	girtain, girten	guz(t)i
garrasi	gisa	
garraska	giza-, <i>ik.</i> gizon	
garratz	gizen	hi
gartzela	gizon, giza-	ia
gastatu	gloria, loria	ihar, <i>ei(h)ar</i>
gatibu, <i>katigu</i>	gobernatu.	iharduki, ihardun, jardun

iharrausi	inaute, ihaute	isuri
ihaurri	imini, ibeni, ipini	it-, <i>ik.</i> idi
ihaute, inaute	inbidia	itaizur
(h)ibai	indar	ito
ibar	ingude	itsaso, itsas-
ibeni, imini, ipini	ino-, neho- (<i>inoiz t. a.</i>)	itxi, hertsu
ibili, <i>ebili</i>	inguru	itsu
ide, kide	inprimatu	itsusi
ideia	intsentsu	iturri
idi, it-	intxaur, <i>ik.</i> eltzaur	itxura
hidoi	intziri (na)	hitz
idor	inude, <i>ik.</i> unide	itzal
idoro, ediren	inurri, txindurri	itzarri
iduri, irudi	ipar	itze, <i>iltze</i>
ihes	ipini, ibeni, imini	itzuli
ifernu	ipurdi	itzuri
igan, igo	ira, iratze	izan
igande	irabazi	izar
igaro, iragan	iragan, igaro	izeba
higatu	iragazi, irazi	izeki
i(g)az, <i>jaz</i>	hiraka	izen
igel	irakatsi, <i>erakatsi</i>	izerdi
igeltsu	iraki(n)	izi, izu
igeri	irakurri	izoki(n)
igitai, -tei	iralki	izkutu
higitu	irasagar	izorra
igo, igan	iratzeki	izotz
higuin	iratzarri	izpi
iguzki, <i>ik.</i> eguzki	iratze, ira	izpiritu
ihi	irazki	izter
ihintz	irauli	iztupa
ihizi, ehizi	iraun	izu, izi
ikara	irazi, iragazi	izur
ikasi	ireki	izurri
ikatz	ire(n)tsi	ja
ikusi	hiri, <i>uri</i>	jabe
ikuzi	irin	jai, jei
hil	iritzi, <i>eritzi</i>	jaiki
hil, hilabete	irla, isla	Jainko
ilar	irri	jaio
ilargi	irrintzi(na)	jaitsi, <i>jatsi, jeitsi</i>
ilaun	irrisku, <i>ik.</i> arrisku	jaka
hildo	hiru	jakin
ile	irudi, iduri	jalgi, -ki
ilendi, ileti	irun	jan
iloba	isats, <i>jats</i>	jantzi
iltze, <i>ik.</i> itze	isil	jardun, ihardun, iharduki
ilun	isla, irla	jario, jariatu
imajina	istil	jarrai, jarrei-

jarri	kaskail	krozka
jasan, jaso	kaskar	kua
jats, <i>ik.</i> isats	kasket	kuku
jatsi, <i>ik.</i> jaitsi	kasko	kukula, -u
jaun	kasta	kuluska
Jaungoiko	kasu	kurrinka
jauregi	kaxa	kusku
(j) aurtiki	kate(a)	kutsu
jauzi	katigu, <i>ik.</i> gatibu	kutxa
jazarri	kausa	
jei, <i>ik.</i> jai	ke	lahar
jeitsi, <i>ik.</i> jaitsi	keinu	labaki
jende	kendu	labain
jaz, <i>ik.</i> i(g)az	kenka	laba(i)na
jo	kexatu	labe
joan	kide, ide	laborari
joare	kili-, gili-	labur
jokatu	kirats	lagun
jolas, <i>ik.</i> solas	kirika	laia
jorrai	kirrinka	laido
josi	kiskail	la(i)no
jostatu	kitarra	laka
	kitatu	laket (<i>izan</i>)
kabarra	kobla	lakio
kabia, <i>ik.</i> habia	kofau, kofoin	lamikatu
kable	koilare, goilare	lami(n)a
kafe	koinata, -tu	lan
kai	Koipe, goipe	lanbro
kaiku	kokots	landa
kaio	koloka	landare
kaiola	kolore	landatu
kaka	kolpe	lander
kalamu	konkor	lapa
kalte	kontatu	lapur
kamaina	kontra	laranja
kamamila	kontu	laratz
kamastra	kontzientzia	largatu
kamuts	kopeta	larre, larra-
kana	korapilo, orapilo	larrain
kanabera	korda	larri
kandela	kordokatu	larru
kanpo	koroa	larunbat
kantatu	korrokoi(n)	laster
kapa	korro(n)ka	lasto, lasta-
kapar	koska	lata
kapelu	kozkor	latz
kar, <i>ik.</i> gar	kraskatu	lau
karroi(n)	kriseilu	laudorio
karta	krisket	lausengu
		lauza

laxo	lupu	Mendekoste
legar	lur, lu-	mendi
legatz	lurrin, urrin	menturaz, benturaz
lege	luze, luza-	merezi
legen		merkatu
lehen	mahai(n)	merke
leher	mahats	meta
leial	madari	meza
lehiatu	madarikatu	mezu
leinu	magi(n)a	midiku
lei(h)o	maiatz	mihi
le(i)ze	maila	mihise
leka	mailu	mika, <i>ik</i> pika
leku	maina	mila
lelo	maingu	milikatu
lema	maira	min
lehoi(n)	mairu	mindegi
lehor	maite, maita-	mintzatu
lepo, lepa-	maiz	mira
lera	maizter	miraku(i)lu
lerden	makal	miru
lerro	makila	misterio
letra	makina	mitxa
leun	makur	mihura
leze, <i>ik</i> . le(i)ze	malda	mizpira
lezoi(n), pezoi(n)	malezia	modu
libratu	maltzur	moko
liburu	mami	mokor
likits	mamu	molde, molda-
lilura	mana-, <i>ik</i> . manu	morroil(o)
limurtu	mandatu	morroi(n)
lingirda	mando, manda-	mota
liho, linu	manu, mana-	motel, mutil
lizar	marinel	moto
liztor	marka	motz
lizun	marmar(io)	muga
lo	marra	mugitu
lodi	marraka, marraska	muino, muno
lohi	marruskatu	mukuru
loka	martxo	multzo, -u
lore, lora-	masta	mundu
loria, gloria	mataza	murriz
lot-, <i>ik</i> . lotu	mahuka	mus
lotsa	mehar	musker
lotu, lot-	mehe, meha-	musu
lu-, <i>ik</i> . lur.	memento	mutil, motel
lukainka	menda	mutu
lukuru	mende	mutur
luma	mendebal	
lupi (n) a	mendekatu	nahasi

nabar	omen	hosto
nabari	on	otarre
nagi	hondar	ote, ota-
nagusi	ondo	ote
nahi	hondo	otoi
naiz	hontz(a), huntz	otoitz
nahiz	ontza	hots
negar, <i>nigar</i>	ontzi	otsa-, <i>ik.</i> otso
negu	ohol	Otsail
neke, <i>neka-</i>	ohore	otso, otsa-
neska	opil	hotz
neurri	opor	ozen
ni	hor	hozitu
nigar, <i>ik.</i> negar	orai(n)	ozka
nini	orapilo, korapilo	ozpin
noiz	orbain	
nola	ordain	padera
non, nun	ordea	pagatu
nor	hordi	pala
nun, <i>ik.</i> non	ordu	palasta
	ore	panpoxa
oha-, <i>ik.</i> ohe	orein	papar(o)
ohar	hori (<i>zure ondoan dagoena</i>)	paper
hobe	hori (<i>kolore argia</i>)	paradisu
obeditu	horma	pare
hoben	hornitu	parrasta
hobi	oro	parte
hodei <i>hedoi</i>	orobat	pats
odol	oroitu	patxada
ohe, oha-	oroldio, goroldio	pegar
ofiziale	orratz	pelatu
hoge	orrazi	peoi(n), peon-
ogi, ot-	horrela	peria, feria
oi!	orri	pertika
ohi	orro	pertz, bertz
oi(h)al	hortz	petral
oi(h)an	ortz, ost-	petxa
oilo, oila-	ortzegun, ostegun	pezoi(n), lezoi(n)
oin	ortzirale, ostiral(e)	pier, <i>ik.</i> fier
oinaze	osaba	pika, mika
ohitura	osin, <i>usin</i>	pikatu
oi(h)u	oski	piko, biku
oka	oso, osa-	pila
okela	ospel	pilda
oker	ospel	pilota
ola	ostatu	pilotu
ola-, <i>ik.</i> olo	ostegun, ortzegun	pilpira
oldar	ostiral(e), ortzirale	pipa
olio	ostiko	pipita
olo, ola-		

pisu	sakratu	sobera
pitarr	sala	sofritu, <i>sufritu</i>
pitika, -na, bitika	salatu	soil
pits	salbatu	soin
pitxer	salda	soinu
pix(a)	saldo	soka
pixar	saldu	sokorritu
pixka	salto	solas, <i>jolas</i>
piztu, biztu	saltsa	soldadu
plater	samar	solo, <i>ik.</i> soro
plaza	samin	solomo
polit	samur	sonatu
ɾopa	sandia	sor
porrokatu	sapa	soraio
porru	sarde	sorbalda
portu	sardina	sorgin
pospolin	sare	soro, <i>solo</i>
potolo	sari	sorta
poz, <i>bo(t)z</i>	saroe	sortu
pozoi(n)	sarraski	sos
premia	sarri	sosegu
presondegi	sartu	sostengatu
prest	sasi	sotil
prestu	sasi-	soto
pu(i)es	saski	su
pulunpatu	sasoi(n)	suhar
punta	sat-, <i>ik.</i> sagu	sudur
puntu	sator	sugandila
purga	satsu	suge
purgatorio	sehaska	suhi
purrust	seda	suil
puska	sega	sukalde
puta	segail	sukar
putz, <i>butz</i>	segitu	sufre
putzu, <i>butzu</i>	segur	sufritu, <i>ik.</i> sofritu
sahats	segurantz	sumatu
sabai	sei	sumin
sabel	sehi, sein	suntsitu
sagar	sekula	tabako
sagara	seinale	taberna
sagu, sat-	seme	tailu, <i>ik.</i> taxu
sai	senar	talde, <i>ik.</i> alde
saiatu, entseiatu	sendo, senda-	talo
saihets	senti(tu)	tanta
sandu	serora	tantai
sakan, <i>ik.</i> sakon	seska	tapatu
sakatu	seta	tarrapata
sakela	simaaur	tarrat(a)
sakon, sakan-	sinetsi	tarte

taxu, <i>tailu</i>	(t)xarrantxa	unide, <i>inude</i>
tegi	(t)xartel	huntz
teila	xahu	untzi, ontzi
tema	xehe, <i>ik.</i> zehe	uholde
tenore	xerrenda, <i>ik.</i> zerrenda	upa
tentatu	(t)xerri, zerri	(h)ur, u-, uh-
tigre	(t)xertatu	hura
tink(a)	(t)xilina, xilintxa	hurbil
tintatu	(t)ximi(n)o	urdai
tipula	(t)ximist	urdail
tira(tu)	(t)ximitx, zimitx	urdan-, <i>ik.</i> urde
tirria	(t)xingar	urde, urdan-
titi, diti	(t)xipa	urdin
to	(t)xipi, txiki	urduri
tobera	(t)xirla	urgatzi
toil	(t)xistu, ziztu	urguilu
toki	(t)xit	uri, <i>ik.</i> hiri
tontor	(t)xita, -o	uri, <i>ik.</i> euri
topa	xixa, ziza	urin, <i>gurin</i>
toska	xixare, zizare	urkatu
toxa	(t)xoil	urki
totel	xokoz, zoko	urko
trabatu	(t)xopa	urlia
trabes	(t)xori	urrats
trakets	(t)xukatu	urratu
traidore	xume, ume	urte
tratu	u-, uh-, <i>ik.</i> (h)ur	hurren
trebe	uhal	urri
tresna	ubel	urriki, <i>erruki</i>
trikatu	uda	urrin, lurrin
triste	udare	urritz
tripa	ugari, ugal-	urrixa, -uxa
tronpeta	ugatz, ugaz-	urte, urta-
trukatu	ugaz-, <i>ik.</i> ugatz	urruti
truke (<i>karta-jokoa</i>)	uhin	usai(n), usan-
troxa(k)	uka- (<i>ukabil, ukarai t. a.</i>)	usatu
turuta	ukaldi	usin, <i>ik.</i> osin
tut	ukatu	usna
tutu	ukendu	uste
(t)xahal	ukitu	ustel
xaboi(n)	ukondo	usu
(t)xalupa	uma-, <i>ik.</i> ume	huts
(t)xamantxa	ume, xume	uxatu
(t)xamar	(h)umil	utzi
(t)xanda, xainda	umo	uzker
(t)xano	umore	uzki
(t)xapel, zapel	hun, muin	uzkur
(t)xar	unai(n)	uzta
(t)xara	une	uztai

uztarri, buztarri	zekor	zirin
zahagi	zelai	zirritu
zahar	zelai	zirtzil
zabal	zelata	zital
zabar	zenbait	zizare, xixare
zabor	zenbat	zizeilu
zaflatu	zenbera	zizpa
zahi	zentzatu	ziztatu
zail	zentzu	zohi
zain	zepa	zoko
zaindu	zepo	zola
zakar	zer	zolda
zakil	zerba	zopa
zaku	zerbitzari	zor
zakur	zerga	zori
zaldar	zerra	zorne
zaldi	zerrenda, <i>xerrenda</i>	zoro
zale	zerri, (t)xerri	zorri
zali	zertu	zorro
zalke	zeru	zorrotz
zalu, <i>zauli</i>	zerraldo	zorte
zama	zeta	zortziko
zamar	zetabe	zotin
zango	zezen	zotz
za(n)patu	zihatu	zozo
zapart(a)	ziba	zu
zapata	zidor	zuh-, <i>ik.</i> zur
zapelatz	zigar	zuhar
zarbo	zigilu	zuhaitz
zare	zigoina	zubi
zarpa	zigor	zuin
zarrastatu	zikin	zuku
zartagi(n)a	zikiro	zulo
zartatu	zikoitz	zume
zati	zilar	zimitz
zauli, <i>ik.</i> zalu	zilegi	zur
zauri	zimel	zuri
zazpi	zimendu	zurratu
zehar	zimitx, (t)ximitx	zurrun
zehatu	zimur	zurrunga
zehe, <i>xebe</i>	zin	zurupatu
zein	zintz	zurtz
zeinatu	zintzarri	zutik
zeinu	zintzur	zuhur
zekale	zirau(n)	zuzen
zeken	zihi, ziri	zuzi